

HİSSE SENETLERİ VE İŞTİRAK HİSSELERİNİN SATIŞINDA KDV UYGULAMASI

Sakıp ŞEKER*

I-HİSSE SENEDİ VE İŞTİRAK HİSSESİNİN TANIMI

Hisse senedi anonim ve hisseli komandit şirketler tarafından çıkarılan ve ortaklarına genel kurula katılma, oy kullanma, kardan temettü (kar payı) alma hakkı veren bir menkul kıymettir. Kurucu hisse senetleri ile intifa senetleri de hisse senedi sayılmaktadır.¹ Hisse senetleri ve bunların yerine çıkarılan ilmühaberler kıymetli evraktır. TTK'nın 557'nci maddesinde, "kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunlarda mündemiç (bağlı) olan hak senetten ayrı olarak dermeyeran edilemeyeceği gibi, başkalarına da devredilemez" şeklinde tanımlanmıştır. Hisse senetleri nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılmakta ve üçüncü şahıslara herhangi bir merasime tabi olmaksızın teslim suretiyle devredilebilmektedir. Nama yazılı senetleri ciro edilmek suretiyle, hamiline yazılı hisse senetleri ise teslim suretiyle devredilir. Devir için tam ciro ve senedin teslimi kafidir. (TTK, Md:560)

TTK' a göre hisse senedi çıkarılması veya bastırılması zorunlu değildir.² Hisse senedinin bastırılmamış olması hisselerin üçüncü kişilere devrini ve menkul kıymet olma niteliğini etkilemeyeceği gibi haciz veya rehin gibi işlemlere tabi tutulmasını da etkilemez. Sayın, A. Bumin Doğrusöz hisse senedi veya ilmühaber çıkarılmadan yapılan "çıplak" hisse satışlarında, bir menkul kıymet devrinden söz edilemeyeceğinden bahisle, bu şekilde yapılan anonim şirket hisselerinin satışından elde edilen kazancın vergilendirilmesinde GVK'nın mükerrer 80/1'nci maddesinin değil 80/4'ncü maddesinde belirtilen ortaklık hak veya hisselerinin satışı gibi vergilendirilmesi gerektiği görüşündedir.³ Biz bu görüşte değiliz. Danıştay da çıplak hisse satışlarında satılan hissenin menkul kıymet niteliğini kaybetmediği görüşündedir.⁴ Hisse senedi çıkarılmayan hisse devirleri alacağın devri (temliki) yoluyla yapılır. Alacağın devri suretiyle yapılan devirlerde, devir senedinin noterde düzenlenmesi zorunlu değildir.

KDV Kanununda iştirak hissesi deyiminin tanımı yapılmamıştır. Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde menkul kıymetlerden elde edilen kar payları sayılırken "**hisse senetlerinden elde edilen kar payları**" birinci bentte, limited şirket ortaklarının, iş ortaklıkları ortaklarının ve komanditerlerin kar payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar ikinci bentte sayılmış ve hisse senedi dışındaki söz konusu ortaklık paylarından elde edilen kar payları için "**iştirak hisselerinden doğan kazançlar**" deyimini kullanılmıştır.

*Yeminli Mali Müşavir

¹ Kurucu senetleri ve intifa senetleri konusunda bakınız; Sakıp ŞEKER, Dönem Sonu İşlemleri, Cilt:2 Sayfa:560-563, Yaklaşım Yayınları

² TTK Tasarısının 486/2'nci maddesi şöyledir: "Yönetim kurulu, kuruluşun veya sermaye artırımının tescili ve hamiline olanlarda pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren **üç ay içinde** pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerini bastırmaya ilişkin kararı tescil ve ilan edilir. Pay senedi bastırılıncaya kadar **ilmühaber** çıkarılabilir. İlmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır."

³ A. Bumin DOĞRUSÖZ, Anonim Şirket Hisselerinin Devrinde Vergileme, Yaklaşım, Sy:19; Sayı 202 Ekim-2009

⁴ Danıştay 4. Dairesinin 23.11.1994 gün ve E:1994/3300;K:1994/550 sayılı kararında, Türk ticaret hukukunda sermaye şirketlerinde ortaklık paylarının geçici ilmühabere bağlanmış olmasıyla bağlanmamış olması arasında, tedavül kabiliyeti dışında bir fark olmadığı, dolayısıyla her halükarda menkul kıymet niteliğinde olduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Akif Akarca, Anonim Şirket Hisselerinin Devrinde Vergileme, www.forum. Alomaliye.com)

Bilindiği gibi anonim şirketler ile hisseli komandit şirketlerin komanditerlere ait ortaklık payları “hisse senedi” ile, hisse senedi çıkarma hakkı bulunmayan şirketler (limited şirket, kolektif şirket, adi komandit şirket) ile adi ortaklık, iş ortaklığı ve kooperatiflere ait paylar ise “**ortaklık payı, iştirak payı veya iştirak hissesi**” deyimini ile ifade edilmektedir.

İşletmelerin çeşitli nedenlerle edindikleri hisse senetleri, senedin edinme amacına göre bilançoda farklı hesaplarda gösterilir. “Geçici olarak elde tutulan hisse senetleri” bilançoda Dönen Varlıklar sınıfı içinde **110-Hisse Senetleri** hesabında, yatırım veya uzun süre elde tutmak amacıyla edinilen hisse senetleri ise bilançoda Duran Varlıklar hesap sınıfında izlenir.

Tekdüzen Hesap Planında⁵, “iştirak” deyimini, “işletmelerin doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindikleri hisse senetleri veya ortaklık payları” şeklinde tanımlanmıştır. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10 oranında bulunması gerekir. Buna göre,

- % 10’un altındaki iştirakler, “**240. Bağlı Menkul Kıymetler**” hesabında;
- % 10-50 arasındaki iştirakler, “**242. İştirakler**” hesabında.
- % 50’den fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olunan iştirakler ise “**245. Bağlı Ortaklıklar**” hesabında izlenecektir.

Maliye Bakanlığı, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/1. maddesinin (e) bendinde yer alan “iştirak hisseleri” deyimini, menkul değerler portföyüne dahil hisse senetleri ile ortaklık paylarını ifade ettiği şeklinde açıklamıştır. 5520 Sayılı Kanunun açıklanması ile ilgili olarak yayımlanan 1 No.lu KVK Genel Tebliğinde ve yürürlükten kaldırılan 5422 sayılı KVK’nın uygulaması ile ilgili olarak yayımlanan 49 Nolu KVK Genel Tebliğinde iştirak hissesi deyiminin;⁶

- Anonim şirketlerin ortaklık payları veya hisse senetlerini, (Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil)
- Limited şirketlere ait iştirak paylarını,
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık paylarını,
- İş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık paylarını,
- Kooperatiflere ait ortaklık paylarını, ifade ettiği belirtilmiştir.

KVK Genel Tebliğlerinde yapılan yukarıdaki iştirak hissesi tanımına “hisse senetleri” nin de dahil edildiği görülmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, GVK’nın 75’nci maddesinde, hisse senetleri “iştirak hissesi” tanımına dahil edilmemiştir. KVK Genel Tebliğlerinde yapılan söz konusu açıklama yaklaşık 15 yıldan beri bir sorun yaratmadığı halde, son zamanlarda işletmelerin duran varlıklar hesap sınıfında gösterdikleri hisse senetlerinin (**bağlı menkul kıymet, iştirak veya bağlı ortaklık**) teslimlerinde katma değer vergisi istisnasının uygulanabilmesi için kurumlar vergisi istisnasında olduğu gibi en az iki tam yıl aktifte bulundurma şartı aranması gerektiği şeklinde yorumlar yapıldığı gözlenmektedir.

II- HİSSE SENEDİ VE İŞTİRAK HİSSELERİNİN TESLİMİNDE KATMA DEĞER VERGİSİ İSTİSNASININ KOŞULLARI

A-Hisse Senedi Teslimlerinin KDV Karşısındaki Durumu

⁵ 26.12.1992 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁶ 49 nolu Tebliğ 10.2.1995 tarihli, 1 nolu Tebliğ 3.4.2007 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Katma Değer Vergisi Kanununun 17/4'ncü maddesinin (g) alt bendinde bazı kıymetli madenler ile “**döviz, para, damga pulu, değerli kağıtlar, hisse senedi.**” teslimleri katma değer vergisinden istisna edilmiştir. Burada sözü edilen teslimlerden maksat KDV'nin konusuna giren diğer bir anlatımla ticari ve zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyeti kapsamındaki teslimler ile ithalat işlemleridir. Gerçek kişilerin ticari amaç taşımayan hisse senedi alım- satımları ise KDV'nin konusuna girmediğinden hiçbir süreye bağlı olmaksızın katma değer vergisine tabi değildir.

1 nolu KDV Genel Tebliğinde (g) bendinde hisse senetlerinin teslimine ilişkin KDV istisnası konusunda şu açıklamalara yer verilmiştir.

*" Fıkranın (g) bendi ile külçe altın, döviz, para, damga pulu, **hisse senedi** ve tahvil işlemleri vergiden istisna edilmiştir. Bende göre, sadece külçe altın teslimleri vergiden müstesnadır. Her ne şekilde olursa olsun işlenmiş altın (yüzük, bilezik, kolye, Cumhuriyet altını, Reşat altını vs.) vergiye tabi olacaktır. Para ve para mahiyetinde birer ödeme aracı olan çek, bono, poliçe gibi kambiyo senetlerinin teslimi de vergiye tabi olmayacaktır.*

*Öte yandan hisse senedi ve tahvil teslimleri yanında, aynı mahiyette olan kâr ortaklığı belgesi, gelir ortaklığı belgesi gibi faiz veya **temettü getiren kıymetli evrak teslimlerinin** de vergiden müstesna olduğu açıktır."*

Kurumların aktifine kayıtlı **iştirak hisseleri** teslimlerine ilişkin katma değer vergisi istisnasını düzenleyen KDV Kanunu'na 1987 yılında eklenen geçici 6'ncı (daha sonra 10'ncü) madde hükmü de 01.01.2005 tarihinden geçerli olmak üzere KVK'nundaki düzenlemeye paralel olarak KDV Kanunu'nun 17/4. maddesinin (r) bendine kalıcı istisna olarak aktarılmıştır. Bent hükmü aşağıdaki gibidir:

*"Kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan **iştirak hisseleri** ile gayrimenkullerinin satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimleri,..."* katma değer vergisinden müstesnadır.

Görülebileceği üzere, 1 nolu KDV Genel Tebliğinde hisse senedi teslimlerinin KDV'nden istisna edilmesinde hisse senedinin bilançoda hangi hesapta gösterildiğinin (bağlı menkul kıymetler, iştirakler veya bağlı ortaklıklar hesabı) üzerinde durulmamıştır. Maliye Bakanlığı yaptığı açıklamada kanunun lafzına sıkı sıkıya bağlı kalmayıp, hisse senedi ve tahvil teslimleri yanında **aynı mahiyette olan kar ortaklığı, gelir ortaklığı belgesi gibi faiz veya temettü getiren kıymetli evrak teslimlerinin de** katma değer vergisinden müstesna olduğunu belirtmek ihtiyacı duymuştur. Eğer kanunun lafzına sıkı sıkıya bağlı kalınmış olsaydı kar ortaklığı ve gelir ortaklığı teslimlerinin de KDV'ne tabi tutulması gerekirdi. İştirak hissesi teslimlerinin KDV'den istisna tutulması konusunda Maliye Bakanlığınca bugüne kadar tebliğ bazında bir açıklama yapılmamış olmasının da söz konusu tereddütlerin ortaya çıkmasına neden olduğunu kabul etmek gerekir.

"Hisse senetlerinin teslimleri her halükarda KDV Kanunu'nun 17/4. maddesinin (g) bendi uyarınca katma değer vergisinden istisna edildiği için (r) bendinde sözü edilen istisna **diğer iştirak hisseleriyle** ilgilidir."⁷ Daha açık bir anlatımla, anonim şirketlere ait hisse senetlerinden veya hisse senedi yerine çıkarılan geçici ilmuhaberler ister bilançoda duran varlıklar sınıfında ister dönen varlıklar sınıfında kayıtlı olsun hiçbir süreye bağlı olmaksızın KDV Kanunu'nun 17/4 ncü maddesinin (g) alt bendine göre katma değer vergisinden müstesnadır.

⁷ Sakıp ŞEKER" Age. Cilt :2, Sayfa: 600/41 (2007/3 sayılı Değişiklik) ,

Hisse senetleri (kurucu senetleri ve intifa senetleri de bu mahiyettedir) dışında kalan iştirak payı veya ortaklık payı olarak ifade edilen limited şirketlere, adi ortaklıklara, iş ortaklıklarına, hisseli komandit şirketlerin komanditer ortakları ile koopeartiflere ait payların katma değer vergisinden istisna edilebilmesi için bunların işletmenin aktifinde en az iki tam yıl bulundurulması gerekmektedir. Anonim şirketlere ait hisse senetlerinden meydana gelen ve işletmenin duran varlıklar sınıfında “bağlı menkul kıymetler, iştirakler veya bağlı ortaklıklar” hesaplarında gösterilen varlıklar hisse senedinin muhasebeki sınıflandırılmasını ifade etmekte olup, hisse senedi olarak satışa konu edildiklerinden ve **menkul kıymet (kıymetli evrak)** niteliğinde olduklarından bunların satışı hiçbir süreye tabi olmaksızın katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

Öte yandan KDV Kanunu'nun 17/4'ncü maddesinin (r) bendindeki düzenleme 5520 sayılı KVK'nın 5/1'nci maddesinin (e) fıkrasında yer alan kurumlar vergisi istisnasından bağımsız olarak kaleme alınmıştır. 1.1.2005 tarihinden önceki uygulamada iştirak hisselerinin satışından sermayeye ilave edilecek **kazanç doğması halinde katma değer vergisi istisnası** uygulanırken yeni uygulamada kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisselerinin satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler (müzayede mahallerinde yapılan satışlar dahil) katma değer vergisinden istisna edilmiştir. KDV istisnasının uygulanması yönünden satış bedelinin tahsil edilip edilmediğinin veya satıştan kazanç elde edilip edilmediğinin ya da satıştan elde edilen kazancın sermayeye ilave edilip edilmediğinin veya özel fon hesabına kaydedilip edilmediğinin bir önemi yoktur.

Hisse senetleri “menkul kıymet” sayıldığı halde “iştirak hisseleri” menkul kıymet değildir. İştirak hisselerinin tedavülü zor ve devri birtakım şekil şartlarına bağlanmıştır. Hisse senetleri iktisadi hayatta kolaylıkla tedavül edebildiği için tercih nedenidir. Dolayısıyla hisse senetlerini de iştirak hissesi deyimine dahil eden söz konusu KVK Genel Tebliğlerindeki açıklama, kurumlar vergisi istisnası yönünden doğru olmakla birlikte, bu açıklamanın KDV istisnası yönünden de geçerli sayılma çabası bize göre hatalıdır. Maliye Bakanlığı da söz konusu açıklamayı kurumlar vergisi istisnasının uygulaması amacıyla yapmış olup, KDV istisnası yönünden böyle bir açıklamaya yer vermemiştir. Bu durum tesadüfi değildir. Söz konusu tebliğlerde tanımlanan iştirak hissesi deyimine “hisse senetleri” dahil edilmemiş olsaydı, bu defa kurumların aktiflerinde yer alan anonim şirketlere ait hisse senetlerinden meydana gelen “bağlı menkul kıymetler, iştirakler veya bağlı ortaklık” satışlarından elde edilen kazançlar kurumlar vergisi istisnasından yararlandırılmasında tereddüt yaşanacaktı. Konunun bu kadar girift hale gelmesinin nedeni KVK'nunda hisse senedi satışlarından elde edilen kazançlara ilişkin özel bir istisna hükmü yer almadığı halde, KDV Kanununda hisse senedi satışları için ayrı, iştirak hissesi satışları için ayrı bentlerde istisna hükümlerine yer verilmiş ve iştirak hissesinin tanımının kanunda yapılmamış olunmasıdır. Hukuki yorumlarda her zaman özel hüküm genel hükmün önünde yer alır. Kanunun 17/4-r bendindeki genel hükmün daha sonra eklenen (g) bendindeki özel hükmü ortadan kaldırma veya daraltma amacı taşımadığı açıktır. Danıştay'ın genel hüküm-özel hüküm çatışmasındaki yorumu da bu görüşümüzü doğrulamaktadır.⁸

Tekrar belirtmek gerekirse, işletmelerin sahip oldukları ve bilançolarında duran varlıklar hesap sınıfında gösterdikleri hisse senetleri, muhasebe dilinde “iştirak hissesi” değil, sahip olunan ortaklığın oranına göre “**iştirak**”, “**bağlı ortaklık**” veya “**bağlı menkul kıymet**” olarak ifade edilir ve ayrı hesaplarda gösterilir. Eğer yukarıda sözü edilen KVK Genel Tebliğlerindeki dile sıkı sıkıya bağlı kalınırsa kurumların en az iki tam yıl süreyle aktifinde kalan ve duran varlıklar hesabında gösterilen bağlı menkul kıymetler, iştirakler ve bağlı ortaklıklar hesaplarında hisse senedi ile temsil edilen menkul kıymetlerin satışından elde edilen kazançlar kurumlar vergisi istisnası uygulanmaması gerekir ki, kanun koyucunun amacının bu olmadığı açıktır. Günlük konuşma dilinde bazı deyim ve kavramlar birbiri yerine kullanılıyor olsa da, vergi tekniği yönünden bu deyim ve kavramların kanun koyucunun

⁸ Dn. 10. Dairesinin 20.04 1999 tarih ve E:1998/1604;K:1999/1627 sayılı kararı

amacına uygun kullanılmasına ve yorumlanmasına özen gösterilmelidir. Vergi hukukunda lafza dayalı katı bir kanunilik ilkesi benimsendiği takdirde yan hukuki düzenlemeler ile ikincil vergi düzenlemelerinin hiçbir hukuki değeri kalmaz ve ciltler dolusu kanun yazılması ihtiyacı doğar. Dolayısıyla bir vergi hükmünü yorumlarken temel kanun niteliğindeki medeni kanun, borçlar kanunu, ticaret kanunu gibi kanunlardaki tanımları yok sayamayız.

B-Limited Şirket İştirak Payları ile Diğer Ortaklık Payları Satışının KDV Karşısındaki Durumu

İşletmelerin aktifine kayıtlı limited şirket ve diğer ortaklıklara ait iştirak paylarının tesliminin katma değer vergisinden istisna olup olmadığı konusunda da tereddütler vardır. Anılan Kanunun 17/4. maddenin (g) bendindeki “hisse senedi” ibaresi limited şirketlerle diğer ortaklıklara ait ortaklık paylarını kapsamadığı açıktır. Hisse senedi münhasıran ananım şirketler ile hisseli komandit şirketlerin komanditer ortaklarının şirketteki payını gösteren menkul kıymetlerdir. Diğer ticaret şirketlerine ilişkin ortaklık payları hisse senedi niteliğinde değildir. Maliye Bakanlığı’nca verilen bir özalgede şirket aktifinde iki tam yıl kalmayan limited şirketteki ortaklık payının (İştirak payının) tesliminin KDV’ne tabi olduğu şeklindedir. Hisse senedi ile temsil edilmeyen iştirak hissesi devir ve satışları Kanunun 17/4-g maddesinde düzenlenen istisna kapsamına girmemektedir. Ancak, söz konusu iştirak hissesi devir ve satışları gerekli şartları taşıması halinde Kanunun 17/4-r maddesi kapsamına girebilmektedir. İştirak hissesi satışları, hisse senedi ile temsil edilsin edilmesin, kurumların aktifine kayıtlı süreye bakılmaksızın, KDV’nin dışında tutulmalıdır. İştirak hisseleri sermayeyi temsil etmekte olup, bir mal ve hizmet alım-satımı olarak değerlendirilmemelidir. <http://www.yaklasim.com/donemsonumevzuati/kanunlar/003/003006040.htm> - ftn2

Maliye Bakanlığı, adi ortaklıklarda ortaklardan bir veya birkaçının ortaklıktaki hissesini başka kişilere devretmeleri durumunda, söz konusu devir işlemi ortaklığı sona erdirmiyorsa devir işleminin KDV’ye tabi olmadığını, ortaklığı sona erdiren devirlerin ise KDV’ye tabi olduğu görüşündedir⁹ İş ortaklıklarına ilişkin ortaklık paylarının devirlerinde de aynı esas geçerli olmalıdır. Ancak, hisse senedi ile temsil edilmeyen şirket ve ortaklık paylarının iki tam yıl işletme aktifinde bulundurulmadan elden çıkarılması halinde bu işlem KDV’ne tabi tutulmalıdır.

“Bu çerçevede, iştirak edilen anonim şirkete ait **hisse senetlerinin devri suretiyle yapılan iştirak hissesi satışları**, KDV Kanunu’nun 17/4-g maddesine göre KDV’den istisnadır. **Hisse senedi ile temsil edilmeyen iştirak hissesi devir ve satışları** ise Kanunun 17/4-g maddesinde düzenlenen istisna kapsamına girmemektedir. Ortaklık paylarını göstermek üzere hisse senedi bastırılmasının bir avantajı da, elde bulundurma süresine bakılmaksızın uygulanan KDV istisnasıdır”¹⁰

III-Geçici İlmühaberler Hisse Senedi Yerine Geçer mi?

Hisse senedi çıkarmayıp bunun yerine geçici ilmühaber çıkaran anonim şirketlere ait “iştirak hisseleri”nin ve ilmühaberlerin satışının, KDV Kanunu’nun 17/4’ncü maddesinin (g) ve (r) bentlerinde belirtilen istisnalardan yararlanıp yararlanamayacağı konusunda da tereddütler bulunmaktadır.

⁹ Bakınız; 25 nolu KDV Genel Tebliğinin (C) bölümü

¹⁰ Şükrü KIZILOL, Katma Değer Vergisi ve Uygulaması, Yaklaşım Yayınları Cilt:3 Sayfa, 1132/11, 2008/8 Değişikliği)

Bazı görüş sahipleri, VUK'nun 3/A maddesinde vergi kanunlarının hükümlerinin yorumlanmasında “vergi kanunlarının lafzı ve ruhu ile hüküm ifade ettiği, lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısının göz önünde tutulacağından” ve lafzın açık olduğu durumlarda kanun hükmünün ruhuna gidilemeyeceği ilkesinden bahisle, KDV Kanununun 17/4 nci maddesinin (g) ve (r) alt bentlerinde “ilmühaber” teriminin yer almadığı ve KDV uygulaması yönünden ilmühaberlerin hisse senedi yerine geçmeyeceği, bu nedenle hisse senetlerinin yerine çıkarılan ilmühaberler işletmenin aktifinde iki yıldan daha fazla süre kalsa dahi, bunların tesliminin KDV'ne tabi olduğunu ileri sürmektedirler.

TTK'nın 411'nci maddesinde; hisse senetleri yerine geçici ilmühaber çıkartılabileceği hükme bağlanmıştır. Geçici ilmühaberler de menkul kıymet niteliğinde olup, nama veya hamiline yazılı olarak çıkartılabilir.¹¹ Ancak, hamiline yazılı hisse senetleri yerine hamiline ilmühaber çıkartılabilmesi için sermaye taahhüt borcunun tamamen ödenmiş olması gerekir. Aksi takdirde bedeli tamamen ödenmemiş hamiline yazılı hisse senetleri yerine de nama yazılı ilmühaber çıkartılır. (TTK, Md: 409)¹² TBMM'nde henüz görüşülmekte olan yeni TTK Tasarısında (Md: 486) ilmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtildiğinden, yeni düzenlemede hamiline yazılı ilmühaber çıkartılamayacağı sonucuna varılmaktadır.

Nama yazılı hisse senetleri ve ilmühaberler ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça ciro edilmiş senedin veya ilmühaberinin teslimi ile olur ve devir şirkete karşı ancak pay defterine kayıtlı hüküm ifade eder. (TTK, Md:416) Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri ise şirket ve üçüncü şahıslar hakkında ancak teslim ile hüküm ifade eder. (TTK, Md:415) Hamiline yazılı hisse senetleri yerine çıkarılan **nama yazılı geçici ilmühaberler** ise ancak **alacağın devri hakkındaki hükümlere göre** devredilebilir. Devir şirkete karşı ancak ihbar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.¹³

232 nolu Gelir Vergisi Tebliğinde, “geçici ilmühaberlerin hisse senedi yerini tutmak amacıyla çıkartılan menkul kıymet olduğu, bu kıymetlerin sahiplerine genel kurul toplantılarına katılmak, oy kullanmak ve kar payı almak gibi pay sahipliği kazandırdığı, ilmühaberlerin ilgili anonim şirketçe hisse senetleri düzenlenip ortaklara teslim edildiği anda geçerliliğini kaybettiği, bunların elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde GVK'nun hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği” belirtilmiştir.¹⁴ İstanbul Defterdarlığınca verilen bir özalgede de, geçici ilmühaberinin TTK'nın 411'nci maddesine göre hisse senedi yerine geçtiği vurgulanarak “bir anonim şirketin diğer bir anonim şirketteki ortaklık payının (hisse senedi ilmühaberini) satışının KDV Kanunu'nun 17/4-g maddesine göre katma değer vergisine tabi olmadığı” belirtilmiştir.¹⁵

¹¹ “**Madde 411.** Nama yazılı hisse senetleri yerini tutmak üzere çıkarılan ilmühaberlerin nama yazılı olması lazımdır. Bunların devri nama yazılı hisse senetlerinin devrine ait hükümlere tabidir.

Hamiline yazılı hisse senetleri yerine tanzim olunan nama yazılı ilmühaberler ancak alacağın devri hakkındaki hükümlere göre devrolunabilir. Şu kadar ki; devir şirkete karşı ancak ihbar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.”

¹² TTK, Md:409/3. Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamile yazılı hisse senetleri veya ilmühaberler çıkartılamaz.

¹³ KDV Kanunu'nun 2'nci maddesinde, teslim;” bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesidir” şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁴ 232 nolu GV Genel Tebliği 23 Mart 2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

¹⁵ İstanbul Defterdarlığı'nın 07.11.2001 tarih ve DEF.0.34.18.17.5361 sayılı özalgesi

Burada Őunu belirtmeliyiz ki, vergi kanunları bir bütün olup, **aksi belirtilmedikçe** herhangi bir hukuki düzenlemeye bir vergi kanununun uygulamasında başka, diŐer vergi kanununun uygulamasında başka anlam yüklenmesi kabul edilemez. Kaldı ki, vergi kanunları ticari, iktisadi ve sosyal hayatımızdaki bütün hukuki terimleri, olgu ve olayları tanımlamak iddiası ile hazırlanmamakta; bu nedenle baŐta Türk Medeni Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu olmak üzere pek çok kanundaki tanım ve kavramlardan uygulama sırasında yararlanılmaktadır. Vergi kanunlarının uygulanmasında ve yorumunda diŐer kanunların ve hukuki düzenlemelerin yok sayılarak, her Őeyin vergi kanunlarında aranması büyük bir hata olur. **Vergi hukuku, vergi kanunlarına sıŐmayacak kadar geniŐ bir alandır.**